

KAPITULLI VI. AKTIVITETE TË TJERA TË BANKËS SË SHQIPËRISË

6.1 ZHVILLIMET NË SISTEMIN E PAGESAVE

Gjatë vitit 2008, sistemet e pagesave pranë Bankës së Shqipërisë kanë reflektuar siguri dhe eficiencë, karakteristika këto të domosdoshme për funksionimin normal të sistemit të pagesave. Klerimi dhe shlyerja e pagesave ndërmjet bankave, në monedhën kombëtare Lek, realizohet nëpërmjet dy sistemeve të pagesave “Sistemi i shlyerjes së pagesave ndërbankare me vlerë të madhe - AIPS” dhe “Sistemi i klerimit të pagesave me vlerë të vogël - AECH”, në përputhje me rregullat e shlyerjes së pagesave ndërbankare. Sistemi i shlyerjes së pagesave në kohë reale (AIPS) ka qenë i aksesueshëm nga pjesëmarrësit në 99.88 për qind të orarit të tij të operimit. Thënë ndryshe, në 246 ditë pune sistemi ka qenë i padisponueshëm vetëm për 2 orë e 22 minuta, si pasojë e problemeve teknike dhe/ose problemeve të komunikimit me rrjetin e SWIFT-it.

6.1.1 SISTEMI I SHLYERJES SË PAGESAVE NDËRBANKARE ME VLERË TË MADHE - AIPS

Një total prej 56,717 transaksionesh u procesuan dhe u shlyen në sistemin AIPS gjatë vitit 2008, me një vlerë mesatare për transaksion të shlyer prej 91 milionë lekësh. Kundrejt vitit 2007, vëllimi i pagesave të shlyera në 2008-ën rezulton të jetë rritur 25 për qind, ndërkohë që vlera e transaksioneve të shlyera është rritur 37 për qind.

Sistemi AIPS	2006	2007	2008
Numri i transaksioneve	38,793	45,480	56,717
Vlera e transaksioneve (miliardë lekë)	3,376	3,745	5,146
Vlera mesatare për transaksion (milionë lekë)	87	82	91

Burimi: Banka e Shqipërisë.

Tabelë 1. Ecuria e transaksioneve në AIPS për periudhën 2006-2008.

Numri më i madh i transaksioneve të shlyera është përqendruar në tremujorin e dytë të vitit, ndërkohë që qarkullimi më i madh i likuiditetit rezulton në tremujorin e tretë të vitit 2008.

Sistemi AIPS	Tremujori				Viti 2008
	I	II	III	IV	
Numri i transaksioneve	12,845	15,147	14,005	14,720	56,717
Vlera e transaksioneve (miliardë lekë)	1,047	1,237	1,576	1,286	5,146
Vlera mesatare/transaksion (mln lekë)	82	82	113	90	91

Burimi: Banka e Shqipërisë.

Tabelë 2. Shpërndarja e transaksioneve në AIPS sipas tremujorëve të vitit 2008.

Mesatarisht, çdo ditë në sistemin AIPS janë procesuar dhe shlyer rreth 231 transaksione me një qarkullim mesatar ditor prej 21 miliardë lekësh. Vlera totale e likuiditeteve të qarkulluara në sistemin AIPS gjatë vitit 2008, rezulton të jetë rreth 5 herë vlera e produktit të brendshëm bruto (PBB) për vitin¹. Aktualisht, të gjitha bankat që operojnë në Shqipëri janë pjesëmarrëse direkte për shlyerje në sistemin AIPS.

Në mënyrë më të detajuar, llojet e transaksioneve të procesuara dhe të shlyera në sistemin AIPS gjatë vitit 2008, dhe pesha e tyre relative ndaj totalit, paraqiten në tabelën në vijim:

Tabelë 3. Llojet e transaksioneve në AIPS.

Lloji i transaksioneve në AIPS	Numri i transaksioneve	Vëllim		
		Peshë relative	Vlerë absolute	Peshë relative
Transaksione/instrumente financiare BSH	4,364	8%	3,053.2	59%
Transferta cash për/nga emisioni	9,052	16%	249.3	5%
Pagesa ndërbankare	8,512	15%	833.8	16%
Pagesa për klientët	29,068	51%	484.9	9%
Shlyerje për sistemet e klerimit neto	5,721	10%	524.7	10%
Totali	56,717	100%	5,146	100%

Burimi: Banka e Shqipërisë.

Nga totali i transaksioneve të procesuara dhe të shlyera në sistemin AIPS gjatë vitit 2008, vëmë re se pagesat për klientët që bankat shlyejnë ndërmjet tyre zënë rreth 51 për qind ndaj totalit, përfshirë këtu dhe pagesat që bankat transferojnë çdo ditë në llogarinë e buxhetit të shtetit, për llogari të klientëve të tyre. Përsa i përket vlerës së transaksioneve, qarkullimin më të lartë të likuiditetit, rreth 59 për qind ndaj totalit, e zënë transaksionet e iniciuara nga Banka e Shqipërisë, për përmbushjen e objektivave operacionalë të saj. Në rubrikën "shlyerje për sistemet e klerimit neto" përfshihen transaksionet për shlyerje neto të rezultateve nga sistemet e klerimit, si: klerimi i pagesave me vlerë të vogël në sistemin AECH, klerimi i çqeve bankare dhe personale në lekë, shlyerjet neto për letrat me vlerë të qeverisë dhe shlyerjet neto të rezultateve të pagesave në lekë me karta VISA, për të cilat Banka e Shqipërisë luan rolin e agjentit shlyerës.

Nga pikëpamja e mbikëqyrjes dhe vlerësimit të stabilitetit të sistemeve të pagesave, vlerësohet edhe shkalla e përqendrimit të pagesave në nyje (pjesëmarrës) të veçanta të rrjetit. Treguesit e përqendrimit për sistemin AIPS, reflektojnë peshën që zë aktiviteti i një numri të caktuar bankash (3 ose 5 banka), kundrejt totalit të aktivitetit në këtë sistem.

Tabelë 4. Treguesit e përqendrimit për sistemin AIPS.

Sistemi AIPS	Vëllim transaksionesh	
	Peshë/Totalit	Vlerë (mld lekë)
3 banka	51%	70%
5 banka	62%	85%
Totali (vlerë absolute)	56,717	5,146

Burimi: Banka e Shqipërisë.

Një instrument i rëndësishëm në sistemin AIPS është edhe kredia brenda ditës (ILF), një kredi e kolateralizuar me interes zero, që Banka e Shqipërisë i ofron bankave pjesëmarrëse për administrimin e likuiditetit brenda ditës. Procedurat për akordimin e kredive brenda ditës janë mjaft të thjeshta dhe lëvrimi i fondeve bëhet brenda orës 10.00 të ditës së punës, në vijim të kërkesës së vetë bankës.

Kredi brenda ditës (ILF)	2007	2008
Numri i transaksioneve	675	579
Vlera e transaksioneve (miliardë lekë)	218	221
Vlera mesatare e transaksionit (milionë lekë)	322	382

Burimi: Banka e Shqipërisë.

Tabelë 5. Numri dhe vlera e kredive brenda ditës për pjesëmarrësit në sistemin AIPS.

6.1.2 SISTEMI I KLERIMIT TË PAGESAVE ME VLERË TË VOGËL - AECH

Një total prej 113,682 transaksione pagesash u kleruan në sistemin AECH gjatë vitit 2008, me një vlerë mesatare për transaksion të shlyer prej 150 mijë lekësh. Kundrejt vitit 2007, vëllimi i pagesave të kleruara gjatë vitit 2008, rezulton të jetë rritur 58 për qind, ndërkohë që vlera e transaksioneve të kleruara është rritur 47 për qind.

Sistemi AECH	2006	2007	2008
Numri i transaksioneve	48,889	71,857	113,682
Vlera e transaksioneve (miliardë lekë)	7.77	12.01	17.61
Vlera mesatare për transaksion (milionë lekë)	0.16	0.17	0.15

Burimi: Banka e Shqipërisë.

Tabelë 6. Ecuria e pagesave në AECH për periudhën 2006-2008.

Në sistemin AECH, procesohen pagesat e klientëve me vlerë nën 1 milion lekë si dhe llogariten pozicionet neto shumëpalëshe për shlyerje neto në sistemin AIPS. Nga 16 banka që operojnë në Shqipëri, aktualisht 14 banka janë pjesëmarrëse të drejtpërdrejta në sistemin AECH, duke procesuar çdo ditë në sistem pagesat e klientëve të tyre. Mesatarisht, çdo ditë në sistemin AECH janë procesuar rreth 462 pagesa, me një vlerë mesatare ditore prej 71.6 milionë lekësh. Vëllimi dhe vlera më e madhe e pagesave të procesuara në sistemin AECH, vihet re në tremujorin e katërt të vitit 2008.

Sistemi AECH	Tremujori				Viti
	I	II	III	IV	2008
Numri i transaksioneve	24,317	29,179	27,872	32,314	113,682
Vlera e transaksioneve (miliardë lekë)	3.88	4.45	4.29	5.00	17.61
Vlera mesatare /transaksion (milionë lekë)	0.16	0.15	0.15	0.15	0.15

Burimi: Banka e Shqipërisë.

Tabelë 7. Shpërndarja e pagesave në AECH sipas tremujorëve të vitit 2008.

Pagesat e kleruara në sistemin AECH, procesohen në dy seksione (seksioni I - 09.00 deri në 11.00; dhe seksioni II - 12.00 deri në 14.30) gjatë ditës së punës dhe, në përfundim të secilit seksion, shlyhen për rezultat neto në sistemin AIPS. Vërehet se për periudhën njëvjeçare, në seksionin e parë janë kleruar vëllimi dhe vlera më e madhe e pagesave për klientët.

Tabelë 8. Shpërndarja e pagesave në AECH sipas seksioneve të klerimit gjatë vitit 2008.

Sistemi AECH	Seksioni		Viti
	I	II	2008
Numri i transaksioneve	63,266	50,416	113,682
Vlera e transaksioneve (miliardë lekë)	10.69	6.92	17.61
Vlera mesatare për transaksion (milionë lekë)	0.17	0.14	0.15

Burimi: Banka e Shqipërisë.

Treguesit e përqendrimit për sistemin AECH, reflektojnë peshën që zë aktiviteti i një numri të caktuar bankash pjesëmarrëse në sistem, kundrejt totalit të aktivitetit në këtë sistem. Treguesi i përqendrimit tregon se 5 banka zotërojnë rreth 63 për qind të totalit të pagesave me vlerë të vogël në sistemin bankar.

Tabelë 9. Treguesit e përqendrimit për sistemin AECH.

Sistemi AECH	Vëllim transaksionesh	Vlerë transaksioni (mld lekë)
	Peshë/Totalit	Peshë/Totalit
3 banka	45%	49%
5 banka	63%	64%
Totali (vlerë absolute)	113,682	17,612

Burimi: Banka e Shqipërisë.

6.1.3 INSTRUMENTET E PAGESAVE ELEKTRONIKE

Në funksion të publikimit të treguesve statistikore për instrumentet e pagesave në Shqipëri, gjatë vitit 2008 u rishikua metodologjia "Për raportimin e instrumenteve të pagesave", bazuar në të dhënat që raportojnë bankat mbi instrumentet e pagesave. Metodologjia e re synon:

- Grumbullimin dhe përpunimin e të dhënave periodike dhe ndërtimin e një baze të dhënash mbi përdorimin e instrumenteve të pagesave në Shqipëri. Kjo ka për qëllim të analizojë tendencat dhe të ndihmojë publikun në njohjen e zhvillimit të sistemit të pagesave në Shqipëri.
- Monitorimin e zhvillimeve në fushën e sistemeve të pagesave në mënyrë që të vlerësohet shkalla e rreziqeve që përmbajnë këto dhe të sigurohet transparenca në marrëveshjet që kanë të bëjnë me instrumentet dhe shërbimet e pagesave.
- Përputhjen me statistikat e raportuara nga Banka Qendrore Evropiane dhe BIS Basle, duke synuar publikimin e të dhënave për Shqipërinë në *Blue Book* dhe *Red Book* (botime të Bankës Qendrore Evropiane mbi pagesat) në të ardhmen.

Nga raportimet e bankave rezulton se në fund të vitit 2008, numri total i llogarive bankare të klientëve, të vlefshme për të kryer pagesa në lekë apo në valutë të huaj, është 1,573,830, nga të cilat rreth 91 për qind janë llogari individuale. Më pak se 1 për qind nga totali i numrit të llogarive, janë të aksesueshme nga interneti (*home banking*) për të kryer pagesa apo për të kontrolluar gjendjen e llogarisë.

Përshkrimi i llogarisë	Totali i llogarive	Të aksesueshme nga interneti
Llogaritë e klientëve (1+2)	1,573,830	11,108
1- llogari të rezidentëve (a+b)	1,564,084	10,751
a - individuale	1,429,294	6,958
b – kompani	134,790	3,793
2- llogari të jo rezidentëve (a+b)	9,746	357
a - individuale	9,311	314
b - kompani	435	43

Tabelë 10. Numri total i llogarive bankare të klientëve në 31 dhjetor 2008.

Burimi: Banka e Shqipërisë (Raportimet e bankave sipas "Metodologjisë për raportimin e instrumenteve të pagesave").

Në fund të vitit 2008, në Republikën e Shqipërisë operojnë 16 banka, të cilat ofrojnë shërbime pagesash në 438 degë/agjenci bankare në të gjithë vendin. Gjatë këtij viti, janë shtuar makinat ATM dhe терминаlet POS për përdorimin e kartave, përkatësisht me 45 dhe 61 për qind krahasuar me numrin e tyre në fund të vitit 2007.

Përshkrimi	Totali
Makina ATM (Automated Teller Machines)	642
prej të cilave:	
1 - ATM me funksion tërheqje cash	642
2 - ATM me funksion urdhër transferta	59
3 - ATM me funksion depozitim cash	73
Terminale POS (Point of Sale)	2,953
prej të cilave :	
1- terminale POS me funksion tërheqje cash	907
2- terminale pagesash EFTPOS	2,915
Terminale për përdorimin e parasë elektronike	-

Tabelë 11. Numri total i ATM dhe POS në 31 dhjetor 2008.

Burimi: Banka e Shqipërisë (Raportimet e bankave sipas "Metodologjisë për raportimin e instrumenteve të pagesave").

Një formë mjaft e njohur për kryerjen e pagesave është edhe përdorimi i instrumenteve të pagesave elektronike, të cilat po gjejnë përdorim gjithnjë e më të shpeshtë edhe në Shqipëri. Në 31 dhjetor 2008, vërehet një rritje prej 17 për qind e numrit të kartave në qarkullim, krahasuar me fundin e vitit 2007. Këtu, peshë të konsiderueshme kanë patur kartat e kreditit të emetuara gjatë këtij viti, numri i të cilave është rritur me 53 për qind, kundrejt fundvitit 2007.

Numri i kartave sipas funksioneve	31 dhjetor 2008
Karta me funksion cash-i	512,232
Karta me funksion pagese	498,003
prej të cilave :	
1- karta debiti	482,072
2- karta krediti	15,931
Karta me funksion para elektronike	-
Numri total i kartave në qarkullim	512,232
prej të cilave:	
- karta me më shumë se një funksion	498,003

Tabelë 12. Numri total i kartave bankare në qarkullim në 31 dhjetor 2008.

Burimi: Banka e Shqipërisë (Raportimet e bankave sipas "Metodologjisë për raportimin e instrumenteve të pagesave").

Gjatë vitit 2008, në total u procesuan 8,205,143 transaksione me karta, me një qarkullim total vjetor prej 93.7 miliardë lekësh. Nga totali i transaksioneve,

rreth 96 për qind përbëjnë tërheqje cash nga ATM-të, tregues ky i një ekonomie me përdorim të lartë të cash-it. Thënë ndryshe, në përpjesëtim me numrin e popullsisë² në Shqipëri, mesatarisht një në gjashtë persona është mbajtës i një karte. Çdo kartëmbajtës kryen jo më shumë se 16 transaksione në vit, nga të cilat 15 transaksione janë tërheqje cash nga banka. Krahasuar me statistikën e vendeve të rajonit, sistemi bankar shqiptar është akoma në hapat e parë të përdorimit të instrumenteve të pagesave elektronike.

Tabelë 13. Numri total i transaksioneve të realizuara me karta bankare gjatë vitit 2008.

Transaksione me karta sipas llojit të transaksionit	Vëllim	Vlerë (mln lekë)
1- ATM tërheqje cash	7,910,609	89,067.43
2- ATM depozitime	133	2.10
3- Urdhërtransfera nëpërmjet ATM-ve	271	9.37
4- Tërheqje cash në terminale POS	2,999	451.51
5- Pagesa me karta në terminale POS	291,131	4,196.19
prej të cilave :		
- pagesa me karta debiti	187,720	2,013.81
- pagesa me karta krediti	103,411	2,182.38
Totali i transaksioneve me karta	8,205,143	93,726.60

Burimi: Banka e Shqipërisë (Raportimet e bankave sipas "Metodologjisë për raportimin e instrumenteve të pagesave").

Në fund të vitit 2008, gjashtë janë bankat që ofrojnë shërbime "home banking", në formën e produkteve që mundësojnë aksesimin e llogarisë bankare nga shtëpia, nëpërmjet një linje interneti apo një software-i që banka i vë në dispozicion klientit të saj.

Përdorimi i këtij shërbimi lidhet ngushtë me ekzistencën e infrastrukturës si dhe aftësinë e klientëve për të përdorur internetin dhe teknologjitë bashkëkohore. Krahasuar me vitin 2007, gjatë vitit 2008 vërehet një rritje e numrit dhe vlerës së transaksioneve "home banking", përkatësisht prej 108 dhe 116 për qind.

Tabelë 14. Numri total i transaksioneve "home banking" gjatë vitit 2008.

Home Banking	2006	2007	2008
Numri i transaksioneve	19,096	42,447	88,261
Vlera e transaksioneve (miliardë lekë)	16.83	48.49	104.88

Burimi: Banka e Shqipërisë (Raportimet e bankave sipas "Metodologjisë për raportimin e instrumenteve të pagesave").

6.1.4 ROLI I BANKËS SË SHQIPËRISË SI MBIKËQYRËSE E SISTEMIT TË PAGESAVE

Gjatë vitit 2008, është punuar për harmonizimin e kuadrit rregullativ ekzistues të sistemit të pagesave me *Acquis Communautaire*, si dhe me standardet më të mira ndërkombëtare për sistemet e pagesave. Në këtë kuadër, janë rishikuar disa rregullore si dhe janë miratuar rregullore të reja, duke synuar përshtatjen e tyre me direktivat e BE-së.

i. Rregullore "Për instrumentet e pagesave elektronike".

Rishikimi i rregullores synon përmirësimin e kuadrit rregullativ për emetimin dhe përdorimin e instrumenteve të pagesave elektronike, në zbatim të funksionit

të Bankës së Shqipërisë për nxitjen dhe mbikëqyrjen e funksionimit normal të sistemit të pagesave në Republikën e Shqipërisë. Rregullorja ka si objekt përcaktimin e standardeve të transparencës ndaj klientit lidhur me kushtet, rregullat dhe procedurat e kryerjes së pagesave nëpërmjet instrumenteve të pagesave elektronike në Republikën e Shqipërisë, përcaktimin e llojeve të instrumenteve të pagesave elektronike, si dhe mënyrën e mbrojtjes dhe raportimit të informacionit gjatë përdorimit të tyre.

ii. Rregullore “Për strukturën dhe përdorimin e numrit ndërkombëtar të llogarisë bankare (IBAN)”.

Rregullorja “Për strukturën dhe përdorimin e numrit ndërkombëtar të llogarisë bankare (IBAN)”, synon standardizimin e numrave të llogarive që përdoren për kryerjen e pagesave, me qëllim nxitjen dhe përmirësimin e sistemit të pagesave në Republikën e Shqipërisë. Rregullorja ka si objekt përcaktimin e strukturës së numrit ndërkombëtar të llogarisë bankare për përdorim në Republikën e Shqipërisë (IBAN-i shqiptar) si dhe përcaktimin e procedurave për krijimin, kontrollin e vlefshmërisë dhe përdorimin e tij nga bankat dhe/ose degët e bankave të huaja të licencuara nga Banka e Shqipërisë.

Projekti për zbatimin e IBAN-it në Shqipëri është planifikuar të zbatohet në dy faza:

- (1) Krijimi dhe informimi i klientëve në lidhje me numrin e llogarisë së tyre në formatin IBAN. Bankat mund të përcaktojnë vetë datën e saktë të transferimit të plotë në formatin IBAN si dhe kohëzgjatjen e procesit të transferimit, me kusht që transferimi të përfundojë brenda datës 1 qershor 2009.
- (2) Përdorimi dhe kontrolli i detyrueshëm i IBAN-it për të gjitha pagesat e dërguara/marra nga bankat. Duke filluar nga data 1 janar 2010, bankat janë të detyruara të kontrollojnë vlefshmërinë e IBAN-it të llogarisë së dërguesit/përfituesit të përfshirë në instruksionin e pagesës, në hyrje apo dalje, pavarësisht marrjes së informacionit mbi IBAN-in në formë elektronike apo letër. Duke filluar nga kjo datë, edhe sistemet shqiptare të pagesave do të bëjnë kontrollin e vlefshmërisë së llogarive të përfshira në instruksionet e pagesave dhe do të refuzojnë urdhërpagesat në fjalë, në rast pasaktësie.

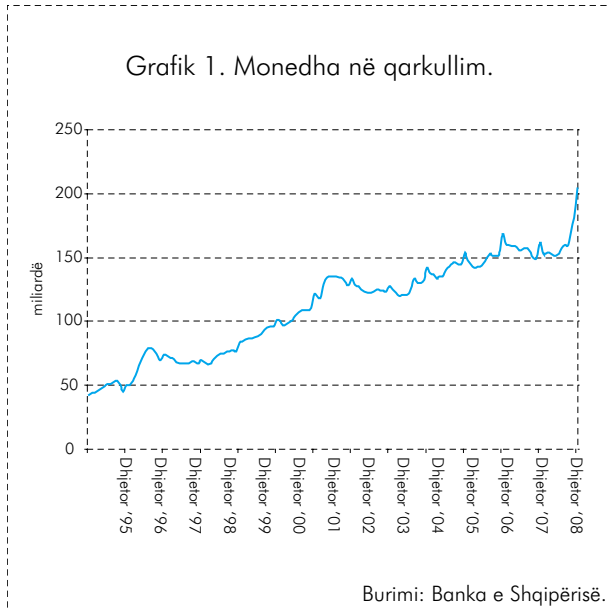
iii. Dokumenti “Politika e Mbikëqyrjes së Sistemeve të Pagesave dhe të Shlyerjes”.

Dokumenti “Politika e Mbikëqyrjes së Sistemeve të Pagesave dhe të Shlyerjes”, synon të sqarojë objektivat e mbikëqyrjes për sistemet e pagesave dhe të shlyerjes, rolin e Bankës së Shqipërisë, fushën ku zbatohet mbikëqyrja, mënyrën se si zhvillohet procesi i mbikëqyrjes, parimet dhe standardet ku bazohet ky proces, si dhe bashkëpunimin me autoritete të tjera mbikëqyrëse. Dokumenti synon të përshkruajë përgjegjësitë themelore të bankës qendrore në mbikëqyrjen e sistemit të pagesave dhe në zbatim të këtyre përgjegjësive, përcakton objektivat dhe aktivitetet e mbikëqyrjes bazuar në parimet dhe

standardet ndërkombëtare. Ai gjithashtu, thekson nevojën e bashkëpunimit me bankat qendrore dhe institucione të tjera mbikëqyrëse.

Përtë plotësuar më tej kuadrin ligjor të një sistemi modern pagesash, vlerësohet urgjente nevoja e hartimit të një ligji shqiptar “Për sistemin e pagesave”, draftimi i të cilit tashmë ka filluar.

Angazhimi i institucioneve shtetërore si dhe bashkëpunimi me bankat tregtare, do të ndihmojnë Bankën e Shqipërisë për arritjen e këtij qëllimi, si një kusht i domosdoshëm për funksionimin e sistemit kombëtar të pagesave dhe përputhjen me direktivat e BE-së.

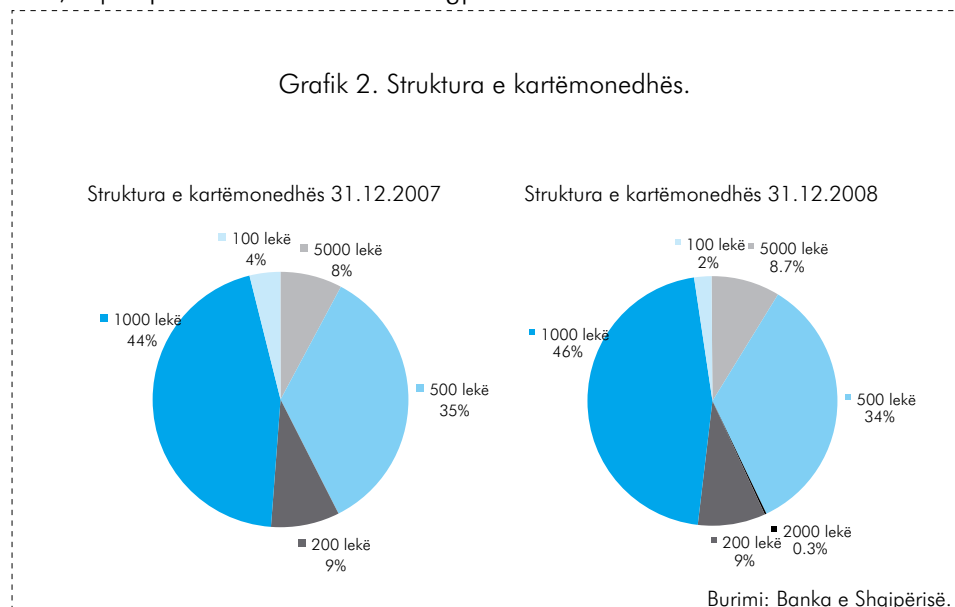
6.2 EMISIONI I PARASË

Monedha në qarkullim në fund të vitit 2008 arriti vlerën e 203,713,429 mijë lekëve, në krahasim me 161,161,883 mijë lekë në fund të vitit 2007. Rritja më e madhe u konstatua në tremujorin e katërt, periudhë e cila korrespondon me zhvillimet e papritura në tregun financiar ndërkombëtar dhe rezonancën e tyre edhe në tregun e brendshëm.

6.2.1 STRUKTURA E MONEDHËS NË QARKULLIM

- KARTËMONEDHA**

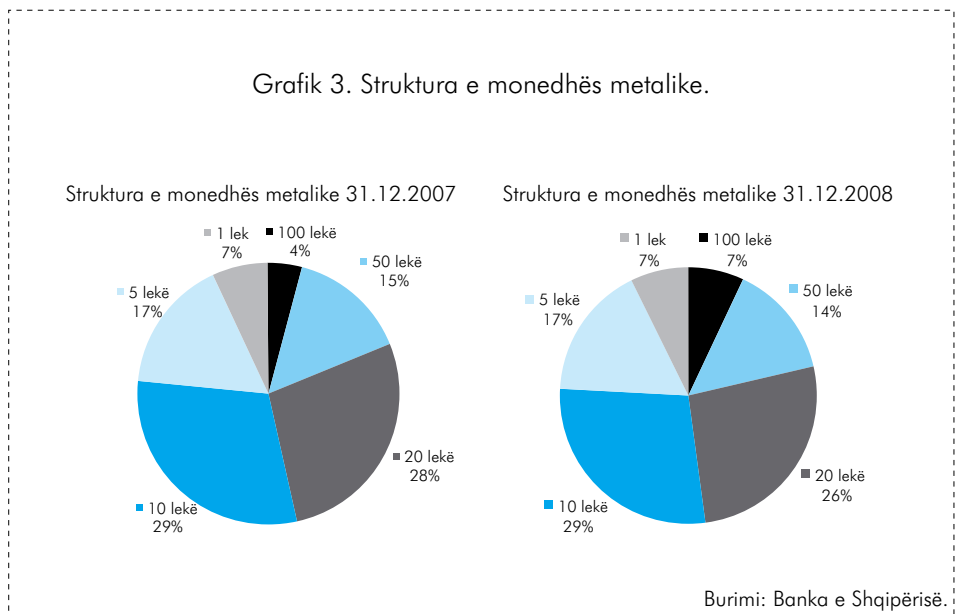
Struktura e kartëmonedhës në qarkullim u karakterizua nga një rritje e peshës së prerjeve të mëdha 1000 dhe 5000 Lekëshe, kryesisht e diktuar nga kërkesat e bankave të nivelit të dytë për të përballuar fluksin e pagesave në rritje dhe mbushjen e bankomateve me prerjet e lartpërmendura. Në fund të muajit dhjetor 2008 u hodh në qarkullim për herë të parë edhe kartëmonedha e re, e prerjes 2000 lekë me kurs ligjor.

• **MONEDHA METALIKE**

Struktura e monedhës metalike edhe këtë vit vazhdoi të orientohet nga një rritje e peshës së prerjeve të mëdha 50 dhe 100 Lek. Një nga faktorët kryesorë që ndikoi në këtë rritje ishte përdorimi i këtyre monedhave për të zëvendësuar kartëmonedhën e prerjes 100 Lek, e cila pushoi së pasuri kurs ligjor më 31.12.2008.

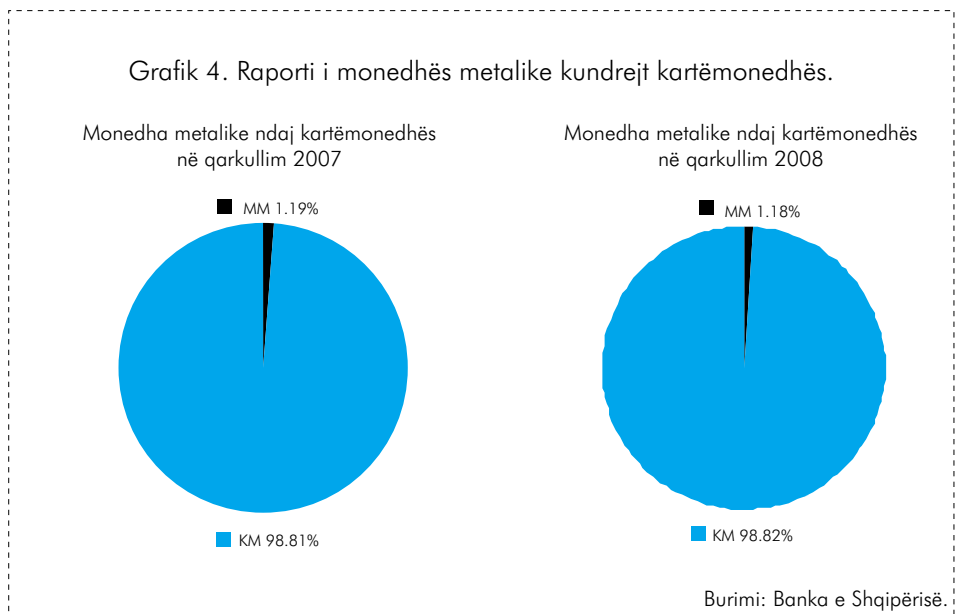
Grafik 3. Struktura e monedhës metalike.

• **MONEDHA METALIKE KUNDREJT KARTËMONEDHËS**

Në fund të vitit 2008 raporti i përgjithshëm midis vlerës së kartëmonedhave dhe monedhave metalike rezultoi pothuajse i njëjtë me vitin e kaluar. Zëvendësimi gradual i kartëmonedhës së prerjes 100 Lekë me monedha metalike dhe kërkesat për monedha metalike nga ana e tregtisë me pakicë, dhe kryesisht e supermarketeve të çelura rishtas, ishin faktorët kryesorë që raporti mbetet i pandryshuar megjithë rritjen e dukshme të kartëmonedhës.

Grafik 4. Raporti i monedhës metalike kundrejt kartëmonedhës.

6.2.2 TREGUES TË QARKULLIMIT TË PARASË

VLERA MESATARE E NJË KARTËMONEDHE NË QARKULLIM

Vlera mesatare e një kartëmonedhe në qarkullim në fund të vitit 2008 arriti në 1,065 lekë, nga 1,013 lekë që ishte në fund të vitit 2007.

KOEFICIENTI I KTHIMIT TË PARASË

Koeficienti i kthimit të parasë në Bankën e Shqipërisë në vitin 2008, rezultoi 0.575 krahasuar me vlerën 0.750 për vitin 2007. Kjo tregon se, në raport me paranë në qarkullim, bankat e nivelit të dytë kanë kthyer më pak para pranë arkave të Bankës së Shqipërisë gjatë vitit 2008, gjë e cila pasqyrohet edhe në rritjen e parasë në qarkullim.

CILËSIA E MONEDHËS NË QARKULLIM

Në zbatim të standardeve bashkëkohore dhe shtimit të shpejtë të numrit të bankomateve në bankat e nivelit të dytë edhe gjatë vitit 2008, Banka e Shqipërisë tërhoqi nga qarkullimi rreth 19.4 milionë copë kartëmonedha të papërshtatshme për përdorim, duke i zëvendësuar ato me kartëmonedha të përshtatshme për përdorim. Rreth 40 për qind e sasisë së tërhequr përbëhet nga emisione që i përkasin periudhës para vitit 1996. Kartëmonedhat e reja të hedhura në qarkullim në vitin 2008, zënë 27.74 për qind të mesatares totale të kartëmonedhave në qarkullim.

SHTYPJA DHE RISHTYPJA E KARTËMONEDHAVE

Gjatë vitit 2008 u shtyp dhe u hodh në qarkullim për herë të parë kartëmonedha e re e prerjes 2000 Lekë, me kurs ligjor. Hedhja e saj në qarkullim plotësoi një lloj hendeku që ekzistonte midis prerjes 1000 Lekë dhe prerjes 5000 Lekë, duke lehtësuar kryerjen e veprimeve me para në dorë nga publiku. Gjithashtu, gjatë vitit 2008, u rishtyp dhe u hodh në qarkullim edhe kartëmonedha e prerjes 1000 Lekë, emetim i vitit 2007.

TËRHEQJA NGA QARKULLIMI

Më 31 dhjetor 2008, kartëmonedhat e prerjes 200 Lekë, emetime të viteve 1993, 1994, 1996 dhe të prerjes 100 Lekë, emetime të të gjitha viteve, pushuan së pasuri kurs ligjor.

6.3 MARRËDHËNIET ME PUBLIKUN

Një rëndësi të veçantë në veprimtarinë e përditshme të Bankës së Shqipërisë zë edhe komunikimi dhe marrëdhëniet me publikun, pasi ajo beson se një komunikim i hapur dhe transparent ndihmon në rritjen e besueshmërisë dhe të efektivitetit të vendimmarrjes së saj. Përtej detyrimeve ligjore dhe komunikimit zyrtar, gjatë vitit 2008, Banka e Shqipërisë është përpjekur të zhvillojë një komunikim interaktiv dhe të drejtpërdrejtë me grupe të ndryshme të publikut shqiptar.

Gjatë vitit 2008, Guvernatori i Bankës së Shqipërisë ka zhvilluar një sërë aktivitete dhe takimesh me aktorët e sistemit bankar dhe financiar,

përfaqësues të ndryshëm të medias dhe akademikë, leksione në klasat e shkollave të mesme dhe auditorët e universiteteve, aktivitete këto të cilat kanë kulmuar me organizimin e takimit rajonal në qarkun e Kukësit, që mbledhi në një tryezë të përbashkët diskutimi përfaqësuesit e sistemit bankar, të pushtetit vendor dhe akademikët e Shqipërisë dhe të Kosovës.

Komunikimi zyrtar i Bankës së Shqipërisë edhe gjatë vitit 2008, është mbështetur në shtyllat e mëposhtme institucionale:

1. Dalje në publik të Guvernatorit: fjalime, intervista, deklarata për shtyp, nëpërmjet të cilave ai ka përcjellë në publik qëndrimet e Bankës së Shqipërisë për çështje të caktuara të momentit.
2. Botime periodike të Bankës së Shqipërisë. Banka e Shqipërisë publikon një set të plotë raportesh mbi aktivitetet më të rëndësishme të saj si politika monetare, mbikëqyrja bankare, stabiliteti financiar, sistemet e pagesave etj.. Nëpërmjet tyre ajo përçon në publik jo vetëm rezultatet e punës së saj, por edhe procesin e vendimmarrjes si edhe dobishmërinë e tij për nxitjen e zhvillimit të ekonomisë së vendit.
3. Faqja e internetit e Bankës së Shqipërisë, vazhdon të shihet nga ne si një mjet efikas për të informuar publikun rreth rolit dhe punës tonë në një kohë reale. Ajo vizitohet nga një numër gjithnjë në rritje të interesuarish.
4. Çmimi i Guvernatorit për Diplomën më të Mirë, një konkurs i hapur mbarëshqiptar për studentët e diplomuar, i cili synon të nxisë kërkimin shkencor në çështje që lidhen me ekonominë shqiptare dhe sistemin bankar të saj, duke ndikuar në rritjen e kapaciteteve kërkimore në këtë fushë.
5. Edukimi ekonomiko-financiar i publikut, një iniciativë e Bankës së Shqipërisë për të zhvilluar kulturën ekonomike të shoqërisë shqiptare me qëllim krijimin e një ambienti që merr vendime racionale ekonomike dhe vepron në përputhje me sinjalet e bankës qendrore.

Edukimi ekonomik dhe financiar i publikut është shndërruar tashmë në një filozofi institucionale e cila shprehet në veprime konkrete. Në këtë kuadër, Banka e Shqipërisë ka ideuar programe edukimi gjithëpërfshirëse për nga qëllimi dhe të specifikuara për nga aplikimi me grupe të ndryshme interesi.

Gjatë vitit 2008 programi ynë edukues "Banka Qendrore në jetën e përditshme" është shtrirë, përveç Tiranës, edhe në rrethin e Vlorës. Janë zhvilluar në këto dy rrethe seminare trajnuese me mësuesit e lëndës së ekonomisë në shkollat e mesme; janë shpërndarë broshura edukative në shkolla; janë zhvilluar takime e biseda rreth bankës qendrore dhe rolit të saj në ekonomi me nxënës e mësues; janë shpërndarë pyetësorë nëpërmjet të cilëve është tërhequr opinioni i tyre rreth punës edukuese të Bankës por edhe njohurive që kanë mbi Bankën Qendrore; është krijuar stenda "Banka Qendrore në jetën e përditshme" e cila do t'u dhurohet shkollave për t'u vendosur në sallonet e tyre; është zhvilluar konkursi "Vlera e Vërtetë e Parasë" mbi njohuritë e nxënësve të gjimnazeve rreth politikës monetare të Bankës Qendrore. Gjithë këto aktivitete edukuese të zhvilluara nga Banka me

nxënës e mësues, kanë synuar kuptimin dhe zgjerimin e të kuptuarit të rolit, objektivave dhe funksioneve të Bankës së Shqipërisë nga ky grup interesi. Për arsye që lidhen me profesionin e mësuesit, por edhe me rolin e brezit të ri në të ardhmen e vendit, grupi i nxënësve e mësuesve është trajtuar me vëmendje të veçantë nga Banka. Mësuesit nëpërmjet punës së përditshme përçojnë njohuri tek nxënësit e tyre, por edhe në ambientin ku jetojnë. Nga ana tjetër, të rinjtë shumë shpejt do të jenë pjesëtarë aktivë në jetën ekonomike të vendit e si të tillë me vendimet e tyre do të luajnë rol të rëndësishëm në të.

Gjatë vitit 2008, programi i edukimit është mbështetur në tri drejtime kryesore:

- *ZGJERIMI I NUMRIT TË GRUPEVE TË INTERESIT TË PËRFSHIRA NË PROGRAMIN EDUKUES "BANKA QENDRORE NË JETËN E PËRDITSHME".*

Gjatë vitit 2008 Banka e Shqipërisë ka punuar për edukimin e publikut jo vetëm duke thelluar programin e saj edukues me grupet tashmë të përfshira në të, por edhe në drejtim të zgjerimit e përfshirjes së grupeve të tjera të interesit në këtë program. Nisur nga parimi që ne jemi të ndihmuar në realizimin e objektivave tanë, të vendosur në një ambient të miredukuar rreth financave, Banka gjatë këtij viti ka vendosur një raport bashkëpunimi edhe me përfaqësues të organizatave jofitimprurëse dhe institucioneve të interesuara në fushën e edukimit. Guvernatori i Bankës së Shqipërisë ka takuar përfaqësues të këtij grupi e ka këmbyer ide rreth këtij angazhimi të përbashkët, nën sloganin "Ka gjithmonë diçka më shumë për të mësuar rreth parasë!". Synimi ynë është që ky grup interesi të na ndihmojë si ndërmjetës për të arritur tek publiku i gjerë.

Po kështu, janë përfshirë në programin tonë edukues edhe punonjësit socialë. Nisur nga veçori të profesionit që ata kanë, të kontakteve të tyre të drejtpërdrejta me atë që ne e quajmë grupi "publiku i përgjithshëm", punonjësit socialë janë parë nga Banka si "ambasadorë" të saj.

Për këtë grup interesi është ideuar e zhvilluar një program i veçantë trainimi, nëpërmjet të cilit synohej krijimi i njohurive rreth aktivitetit të Bankës së Shqipërisë dhe rolit të saj në ekonominë e vendit, në përgjithësi dhe në jetën e përditshme të secilit, në veçanti.

Në përfundim, pothuaj të gjithë pjesëmarrësit në këtë trainim janë regjistruar në listën e shpërndarjes së botimeve të Bankës dhe ruajnë kontakte të vazhdueshme me të.

- *GRUPI I STUDENTËVE.*

Banka e Shqipërisë edhe gjatë vitit 2008 ka vijuar të ruajë një marrëdhënie të vazhdueshme me studentët e universiteteve të ndryshme të vendit, veçanërisht ata të degës së ekonomisë.

Guvernatori i Bankës së Shqipërisë, në periudha të ndryshme të vitit, sipas një kalendari të caktuar, mban leksione me tema të ndryshme në auditorët e

universiteteve. Këto leksione shoqërohen me organizimin e "Ditës së Bankës" për studentët. Aktiviteti ndërtohet mbi një format standard, për të gjitha fakultetet. Në ambientet e tyre ndërtohet një minipanair me botime të Bankës dhe po këtu, zhvillohen biseda të lira me grupe studentësh.

Gjithashtu, ka vazhduar shpërndarja në këto universitete e botimeve formale të Bankës (raporte periodike), artikujve të ndryshëm shkencorë që publikohen në këto botime, materialeve studimore e përmbledhjeve të temave shkencore të mbajtura në aktivitete të organizuara nga Banka, broshurave edukative e fletëpalosjeve; në një numër të konsiderueshëm. Bibliotekat e Universiteteve të vendit janë të regjistruara në listën zyrtare të Bankës për shpërndarjen e botimeve dhe i përfitojnë ato rregullisht.

Biblioteka e Bankës tonë është e hapur për studentët një herë në javë, por ajo asiston studentët edhe në ditë të tjera, sipas kërkesës së tyre dhe në përputhje me rregulloret e Bankës.

- *STENDAT E BOTIMEVE TË BANKËS SË SHQIPËRISË.*

Përgjatë vitit 2008 janë vendosur stenda të botimeve edukative të Bankës në ambientet e frekuentuara prej publikut të bankave tregtare që zhvillojnë aktivitet në qytetin e Tiranës. Broshurat dhe fletëpalosjet e vendosura në to janë tërhequr në masë të madhe nga klientët e bankave. Po kështu stenda të tilla janë ekspozuar edhe në ambiente të qendrave të mëdha tregtare në Tiranë, për periudha të caktuara të vitit. Kjo ka rezultuar një mënyrë e mirë për njohjen dhe përdorimin nga publiku, të mjaft prej botimeve edukative të Bankës, dedikuar atij.

Viti 2008 ka shënuar edhe shtrirjen më të madhe territoriale të punës për edukimin. Kështu, janë përfshirë përveç Tiranës edhe rrethet e Vlorës, Kukësit, e më pas do të vazhdohet me ato të Korçës, Gjirokastrës dhe Shkodrës.

6.4 INTEGRIMI EVROPIAN DHE BASHKËPUNIMI NDËRKOMBËTAR

6.4.1 ÇËSHTJE TË INTEGRIMIT EVROPIAN

Në vijim të nënshkrimit të Marrëveshjes së Stabilizim Asociimit (MSA) me Komunitetin Evropian (BE) dhe Shtetet Anëtare më 12 qershor 2006, gjatë vitit 2008, vazhdoi procesi i ratifikimit të kësaj marrëveshjeje nga vendet anëtare. Deri në fund të vitit 2008, MSA-ja ishte ratifikuar nga 24 vende anëtare të BE-së, ndërsa pritet hyrja në fuqi e saj në fillim të vitit 2009. Në të njëjtën kohë, gjatë këtij viti, vazhdoi zbatimi i Marrëveshjes së Ndërmjetme mbi Tregtinë dhe Çështjet e Lidhura me Tregtinë ndërmjet Republikës së Shqipërisë dhe Komunitetit Evropian, e cila hyri në fuqi më 1 dhjetor 2006.

Detyrimet që rrjedhin nga MSA për Bankën e Shqipërisë lidhen me përmbushjen e kriterit ekonomik të Kopenhagenit për anëtarësim në BE,

garantimin e së drejtës së vendosjes dhe lirisë për të ofruar shërbime financiare për bankat dhe institucionet e tjera financiare komunitare, liberalizimin e lëvizjeve të kapitalit dhe pagesave rrjedhëse ndërmjet Shqipërisë dhe BE-së si dhe përafrimin e legjislacionit shqiptar me atë komunitar (*acquis communautaire*) në këto fusha.

Gjatë vitit 2008, Banka e Shqipërisë ka mbajtur kontakte të rregullta me Ministrinë e Integritimit Evropian dhe ka përcjellë pranë saj raportet mujore të progresit, të cilat pasqyrojnë progresin e arritur në drejtim të realizimit të masave ligjore dhe aktiviteteve zbatuese, në përputhje me afatet e parashikuara në Planin Kombëtar për Zbatimin e MSA-së si dhe një përshkrim të shkallës së përputhshmërisë me *acquis*-in të akteve juridike të miratuara nga ana e Bankës së Shqipërisë.

Në kuadër të Planit Kombëtar për Zbatimin e MSA-së 2007-2012, Banka e Shqipërisë vijoi punën për nismat ligjore dhe veprimtaritë zbatuese që duhet të ndërmerren nga ana e saj. Kështu, në përputhje me ligjin “Për bankat në Republikën e Shqipërisë” i cili hyri në fuqi në muajin qershor të vitit 2007, është rishikuar kuadri rregullator i mbikëqyrjes bankare, sidomos në fushën e drejtimit, transparencës dhe kontrollit të brendshëm të bankave.

Më 5 nëntor 2008, Komisioni Evropian publikoi Raportin e Progresit 2008 për Shqipërinë, shoqëruar edhe me Strategjinë e Zgjerimit 2008-2009 të Bashkimit Evropian. Të dy këto dokumente përshkruan progresin e bërë nga Shqipëria dhe sfidat me të cilat përballet ajo, duke skicuar njëkohësisht edhe përqasjen e Komisionit Evropian, për të udhëhequr dhe mbështetur vendin tonë në të ardhmen. Raporti analizoi progresin e arritur nga Shqipëria për periudhën 1 tetor 2007 - 30 shtator 2008 në drejtim të përmbushjes së kritereve të Kopenhagenit.

Komisioni Evropian nëpërmjet raportit evidentoi vazhdimin e konsensusit politik mbi politikat themelore ekonomike si dhe ruajtjen e stabilitetit makroekonomik në vend, ndërsa vlerësoi ritmet e shpejta të ekonomisë dhe besueshmërinë e politikës monetare të Bankës së Shqipërisë në lidhje me mbajtjen e inflacionit brenda objektivave të vendosur.

Në të njëjtën kohë, Komisioni Evropian nënvizoi stabilitetin e sistemit financiar, i cili u mbështet nga mjedisi i favorshëm ekonomik dhe forcimi i mbikëqyrjes financiare. Gjithashtu, raporti vlerësoi edhe zhvillimet pozitive në sistemin bankar në vend, duke theksuar forcimin e mbikëqyrjes së kujdesshme bankare me qëllim ruajtjen e cilësisë së portofolit të kredisë si dhe duke e vlerësuar kuadrin rregullator të mbikëqyrjes bankare në përafrim të vazhdueshëm me standardet më të mira ndërkombëtare.

Komisioni vlerësoi miratimin e një sërë rregulloreve në zbatim të ligjit të ri “Për bankat në Republikën e Shqipërisë”, i cili hoqi dispozitat që kishin të bënin me trajtimin e ndryshëm të degëve të bankave të huaja nga bankat shqiptare, ndërsa u vlerësuan edhe projektet në sistemet e pagesave. Ai bëri gjithashtu, thirrje për forcimin e mëtejshëm të mbikëqyrjes së kujdesshme bankare si dhe për rritjen e bashkëpunimit ndërmjet autoriteteve mbikëqyrëse rajonale.

Në raport, Komisioni theksoi edhe domosdoshmërinë e bërjes së ndryshimeve në kuadrin ligjor në lidhje me liberalizimin e lëvizjes së lirë të kapitalit në përputhje me detyrimet që rrjedhin nga MSA.

Banka e Shqipërisë ka marrë pjesë rregullisht në takimet periodike të zhvilluara ndërmjet Republikës së Shqipërisë dhe BE-së gjatë vitit 2008, si në Takimin për Tregun e Brendshëm dhe Konkurrencën ashtu edhe në Takimin për Çështjet Ekonomiko-Financiare dhe Statistikat, ku Banka e Shqipërisë prezantoi zhvillimet kryesore në fushën e politikës monetare, atë të kursit të këmbimit, në sektorin e jashtëm dhe në sistemin bankar. Në të njëjtën kohë, Banka e Shqipërisë është përfaqësuar edhe në Takimin XII të Komitetit të Përbashkët BE-Shqipëri, të zhvilluar në muajin dhjetor, ku është raportuar rreth zhvillimeve më të fundit ekonomike në vend.

Në datën 19 dhjetor 2008, Komisioni Evropian miratoi Programin Kombëtar për Shqipërinë nën IPA 2008 – Komponenti i Asistencës së Tranzicionit dhe Ngritja e Institucioneve. Instrumenti për Para-Anëtarësim (IPA), përbën asistencën financiare të BE-së.

Pjesë e projekteve shqiptare që do të financohen nga IPA 2008 është edhe projekti i binjakëzimit të Bankës së Shqipërisë me një ose dy banka qendrore anëtare të Sistemit Evropian të Bankave Qendrore, i cili synon forcimin e kapaciteteve institucionale të saj, veçanërisht në fushat e mbikëqyrjes bankare, statistikave, sistemeve të pagesave dhe zbatimit të politikës monetare. Objektivi kryesor i këtij projekti është përgatitja e Bankës së Shqipërisë në rrugën e integritimit evropian, duke ndihmuar në përafrimin dhe harmonizimin e kuadrit rregullativ dhe atij ligjor, si dhe në përmirësimin e praktikave aktuale sipas standardeve të Sistemit Evropian të Bankave Qendrore.

Projekti ka për qëllim të kontribuojë edhe në përmbushjen e kriterit ekonomik të Kopenhagenit, nëpërmjet zbatimit të efektshëm të politikës monetare si dhe sigurimit të një sistemi bankar të sigurtë, të qëndrueshëm dhe të zhvilluar mirë. Projekti është hartuar në përputhje me përparësitë e shprehura në dokumentet strategjike të BE-së dhe të Republikës së Shqipërisë si Dokumenti i Partneritetit Evropian për Shqipërinë, Dokumenti Indikativ i Planifikimit Shumëvjeçar MIPD 2007-2009 si dhe Plani Kombëtar për Zbatimin e Marrëveshjes së Stabilizimit Asociimit 2007-2012.

Për herë të parë gjatë vitit 2008, Banka e Shqipërisë ka përfituar asistencë teknike nga Instrumenti TAIEX (*Technical Assistance and Information Exchange*) i Bashkimit Evropian. Ky instrument ofron asistencë teknike në fushën e përafrimit dhe zbatimit të legjislacionit komunitar për vendet që janë kandidatë ose kandidatë potenciale për anëtarësim në BE, nëpërmjet organizimit të vizitave të ekspertëve evropianë në vend, organizimit të seminareve ose takimeve të diskutimit të ndryshme, si dhe organizimit të vizitave studimore në institucionet e vendeve të BE-së.

Kështu, në vijim të aplikimeve të bëra nga Banka e Shqipërisë në fund të vitit 2007 pranë njësisë TAIEX të Komisionit Evropian, gjatë vitit 2008 u zhvillua

një vizitë pune e një eksperti sloven mbi amendimet e ligjit për Bankën e Shqipërisë dhe një seminar mbi lëvizjen e lirë të kapitalit me pjesëmarrjen e personelit të Bankës së Shqipërisë, AMF-së, Ministrisë së Financave, Ministrisë së Ekonomisë, Tregtisë dhe Energjitikës dhe Shoqatës së Bankave.

6.4.2 BASHKËPUNIMI NDËRKOMBËTAR

- *MARRËDHËNIET ME FONDIN MONETAR NDËRKOMBËTAR (FMN)*

Republika e Shqipërisë është anëtare e Fondit Monetar Ndërkombëtar që prej muajit tetor të vitit 1991. Kuota e saj gjatë vitit 2008 mbeti e pandryshuar, në shumën prej 48.7 milionë sdr³, ashtu si edhe votat e saj (737 vota ose 0.03% e shumës së përgjithshme të votave të të gjithë anëtarëve të FMN-së). Shqipëria ndodhet në të njëjtën konstituencë me Italinë, Greqinë, Portugalinë, Maltën, San Marinon dhe Timorin Lindor. Kjo konstituencë ka një total prej 90.968 votash (ose rreth 4.1 për qind e shumës së përgjithshme të votave të të gjithë anëtarëve të FMN-së) dhe kryesohet nga përfaqësuesi italian, z. Arrigo Sadun, i cili shërben si Drejtor Ekzekutiv i konstituencës.

Në datat 14 mars dhe 11 korrik 2008, autoritetet shqiptare të përfaqësuar nga Kryeministri, Guvernatori i Bankës së Shqipërisë dhe Ministri i Financave i paraqitën zyrtarisht FMN-së Letrat e Mirëkuptimit dhe Memorandumet e Politikave Ekonomike dhe Financiare.

Mbi bazën e këtyre dokumenteve si dhe të vlerësimeve të misioneve rishikuese të FMN-së, të cilat e vizituan Shqipërinë në muajt tetor-nëntor 2007 dhe prill-maj 2008, Bordi Ekzekutiv i FMN-së në datat 28 mars dhe 25 korrik 2008 kreu përkatësisht rishikimin e katërt dhe të pestë të ecurisë së Shqipërisë, lidhur me zbatimin e marrëveshjes trevjeçare PRGF/EFF, të miratuar në datën 27 janar 2006. Këto rishikime mundësuan disbursimin në total të 4.8 milionë sdr për Shqipërinë gjatë vitit 2008, duke e çuar totalin e shumës së lëvruar që miratimi i marrëveshjes në 14.6 milionë sdr.

Në konkluzionet e tij me rastin e përfundimit të këtyre rishikimeve, Bordi Ekzekutiv u shpreh se performanca makroekonomike e Shqipërisë ka mbetur e fortë, rritja ekonomike është optimiste, ndërsa kuadri ekzistues i politikës monetare ka qenë i përshtatshëm, duke pasqyruar kështu angazhimin e fuqishëm të autoriteteve shqiptare në ndjekjen e politikave të drejta makroekonomike.

Gjatë vitit 2008, Shqipëria u vizitua nga misioni i pestë dhe i gjashtë rishikues i FMN-së. Vizita e misionit të pestë e muajve prill-maj përveç konsultimeve për vlerësimin e zbatimit të detyrimeve që rrjedhin nga marrëveshja trevjeçare PRGF/EFF, u përqendrua edhe në konsultimet për nenin IV të "Neneve të Marrëveshjes së FMN-së", ndërsa misioni i gjashtë dhe i fundit rishikues i muajve tetor – nëntor u përqendrua vetëm në vlerësimin e zbatimit të detyrimeve që rrjedhin nga marrëveshja trevjeçare PRGF/EFF.

Shqipëria gjithashtu i pagoi FMN-së gjatë vitit 2008 rreth 10.1 milionë sdr në kuadër të shlyerjeve të detyrimeve (pagesa principali, interesa, shpenzime

periodike etj.), të cilat rrjedhin nga marrëveshjet e kaluara PRGF si dhe ajo ekzistuese PRGF/EFF.

Në të njëjtën kohë, Guvernatori i Bankës së Shqipërisë ka përfaqësuar rregullisht Republikën e Shqipërisë në vendimmarrjen e Bordit të Guvernatorëve, i cili është dhe organi më i lartë i FMN-së. Një vend të rëndësishëm në marrëdhëniet me FMN-në gjatë këtij viti, kanë zënë dhe mbledhjet e pranverës dhe ato vjetore të FMN-së dhe të Bankës Botërore, të organizuara përkatësisht në muajt prill dhe tetor. Në to, delegacioni i Bankës së Shqipërisë, i kryesuar nga Guvernatori, ka zhvilluar takime me përfaqësues të lartë FMN-së, të cilat janë përqendruar në zhvillimet më të fundit makroekonomike si dhe në çështjet që lidhen me stabilitetin monetar dhe atë financiar. Gjatë takimeve janë evidentuar marrëdhëniet shumë të mira ndërmjet FMN-së dhe autoriteteve shqiptare si dhe është vlerësuar puna e bërë nga Banka e Shqipërisë në drejtim të kontrollit të inflacionit dhe rritjes së besueshmërisë në publik. Përfaqësuesit e lartë të FMN-së kanë shprehur gatishmërinë për të vazhduar projektet e ndihmës teknike për Bankën e Shqipërisë.

Gjatë vitit 2008, Banka e Shqipërisë u vizitua edhe nga misioni konsultues për hartimin e buxhetit të vitit 2009. Banka e Shqipërisë edhe gjatë vitit 2008 ka vazhduar të përfitojë nga asistencë teknike e FMN-së, në lidhje me trainimin e personelit të saj. FMN-ja ka ofruar konsulencë rreth përmirësimit të procesit të hartimit të politikës monetare, modelimit dhe parashikimeve ekonomike, zhvillimit të mëtejshëm të kapaciteteve të mbikëqyrjes bankare etj..

- *MARRËDHËNIET ME GRUPIN E BANKËS BOTËRORE*

Shqipëria është anëtare e Grupit të Bankës Botërore që prej vitit 1991 dhe ka përfituar nga ky institucion një total fondesh prej 997.5 milionë eurosh për 67 projekte. Gjatë vitit 2008, bazuar në arritjet e larta të rritjes ekonomike, Shqipëria ka fituar statusin e vendit me të ardhura mesatare, një sinjal shumë pozitiv ky për investitorët dhe tregjet e huaja financiare për ardhmërinë ekonomike të vendit.

Edhe gjatë vitit 2008, bashkëpunimi i Bankës së Shqipërisë me Grupin e Bankës Botërore vazhdoi në kuadrin e marrëveshjes “Për administrim dhe konsulencë të investimit të rezervës valutore”, të nënshkruar në muajin shtator 2005. Kështu, Grupi i Bankës Botërore i ka ofruar asistencë teknike Bankës së Shqipërisë nëpërmjet programit RAMP (Programi Këshillues për Administrimin e Rezervës Valutore), në kuadër të Partneriteteve për Investimet Sovrane (SPI). Kjo konsulencë dhe asistencë teknike është konkretizuar nëpërmjet vizitave të ekspertëve të Thesarit të Bankës Botërore si dhe pjesëmarrjes së punonjësve të Bankës së Shqipërisë në seminare të organizuara nga Banka Botërore jashtë vendit. Bashkëpunimi teknik në kuadër të programit RAMP është përqendruar në hartimin e një baze të re rregullatore si dhe në adresimin e disa çështjeve teknike në lidhje me administrimin e rezervës valutore.

Në muajt janar – shkurt, me mbështetjen e Programit të Konvergencës të Bankës Botërore, u zhvillua në Tiranë në dy seri, takimi i diskutimit me temë “Mbi përfaqshjen e BE-së për një kuadër më të mirë rregullator”, me qëllim

familjarizimin e personelit të Bankës së Shqipërisë me disa aplikime si të çështjeve ligjore ashtu edhe të ekonomisë në lidhje me hartimin e politikave rregullatore, organizimin e proceseve rregullatore sipas praktikave që mbizotërojnë në BE, njohjen me teknikat analitike në hartimin e politikave rregullatore etj..

Në takimet e zhvilluara nga ana e delegacionit të Bankës së Shqipërisë me përfaqësuesit e lartë të Grupit të Bankës Botërore në kuadër të mbledhjeve të pranverës dhe vjetore të FMN-së dhe Bankës Botërore janë prezantuar zhvillimet makroekonomike në Shqipëri si dhe masat e ndërmarra nga Banka e Shqipërisë në drejtim të ruajtjes së stabilitetit makroekonomik nga presionet inflacioniste. Nga ana e tyre, përfaqësuesit e Bankës Botërore kanë shprehur mbështetjen për hapat e ndërmarrë nga Banka e Shqipërisë si dhe kanë ofruar asistencë në lidhje me përmirësimin e infrastrukturës financiare, me theks të veçantë në zhvillimin e institucioneve të mikrofinancës dhe shoqërive të kursim-kreditit.

- *MARRËDHËNIET ME INSTITUCIONET E TJERA FINANCIARE
NDËRKOMBËTARE*

Banka e Shqipërisë gjatë vitit 2008 ka vijuar të mbajë kontakte të vazhdueshme me Bankën Evropiane për Rindërtim dhe Zhvillim (BERZH), kryesisht në drejtim të ofrimit të informacionit dhe statistikave për zhvillimet në ekonominë shqiptare në përgjithësi, dhe për sektorin financiar në veçanti. Në Raportin e Tranzicionit 2007, BERZH-i vlerësoi pozitivisht kuadrin e politikës monetare të Bankës së Shqipërisë në lidhje me mbajtjen e inflacionit brenda objektivave si dhe forcimin e mbikëqyrjes bankare nëpërmjet ligjit të ri "Për bankat në Republikën e Shqipërisë", i cili hyri në fuqi në muajin qershor të vitit 2007 si edhe marrjes së masave për bankat me një normë të lartë të huave të këqija ose me një normë të lartë të rritjes së kredidhënies.

Në kuadër të nxitjes së marrëdhënieve të bashkëpunimit midis Shqipërisë dhe BERZH-it, u zhvillua një vizitë zyrtare pranë Bankës së Shqipërisë nga një delegacion polak i përbërë nga Presidenti i Bankës Kombëtare të Polonisë dhe nga Drejtorja Përfaqësuese e grupit Shqipëri – Bullgari – Poloni në BERZH, e cila nga ana e saj ka shprehur angazhimin e BERZH për të vazhduar mbështetjen financiare dhe investimet në Shqipëri, në përputhje dhe me fushat parësore të përcaktuara në strategjinë e këtij institucioni.

Në të njëjtën kohë, Banka e Shqipërisë ka vazhduar mbajtjen e marrëdhënieve të ngushta me Bankën për Rregullime Ndërkombëtare (BIS) gjatë vitit 2008. Guvernatori i Bankës së Shqipërisë ka marrë pjesë në Mbledhjen e 78-të Vjetore të BIS-it, të zhvilluar në muajin qershor në Bazel të Zvicrës, ku në takimet e zhvilluara me përfaqësues të këtij institucioni dhe të bankave të tjera anëtare ka theksuar rëndësinë e thellimit të bashkëpunimit teknik ndërmjet Bankës së Shqipërisë dhe bankave të tjera qendrore në fushat me interes të përbashkët. BIS-i ka qenë veçanërisht aktiv në ofrimin e asistencës teknike për Bankën e Shqipërisë nëpërmjet seminareve dhe trainimeve të organizuara nga Instituti i Stabilitetit Financiar, i cili promovon stabilitetin financiar ndërkombëtar përmes shkëmbimit të informacionit dhe bashkëpunimit në fushën e mbikëqyrjes së sistemit financiar.

- *MARRËDHËNIET ME BANKAT QENDRORE DHE BASHKËPUNIMI*

TEKNIK

Në vijim të intensifikimit të marrëdhënieve dypalëshe me bankat e tjera qendrore, Guvernatori i Bankës së Shqipërisë ka zhvilluar gjatë vitit 2008 vizita zyrtare pranë Bankës së Izraelit, Bankës Kombëtare të Suedisë dhe Bankës së Kanadasë ku është takuar me homologët e tij, ndërsa ka marrë pjesë edhe në shumë konferenca dhe seminare rajonale dhe ndërkombëtare. Këto vizita dhe konferenca kanë shërbyer për konsolidimin dhe zhvillimin e mëtejshëm të bashkëpunimit teknik gjithnjë e në rritje ndërmjet Bankës së Shqipërisë dhe institucioneve homologe.

Për herë të parë gjatë vitit 2008, Guvernatori Fullani përfaqësoi Bankën e Shqipërisë në seminarin e pestë Euro - Mesdhetar, një forum i përvitshëm i nivelit të lartë, i cili ul në një tavolinë bisedimesh përfaqësues të Eurosistemit me bankat qendrore të Rajonit të Mesdheut, joanëtare të Eurozonës. Këtë vit seminari u përqendrua në zhvillimet ekonomike dhe financiare të kohëve të fundit që po karakterizojnë ekonominë e Zonës së Mesdheut, në strategjitë e politikave monetare dhe përshtatshmërinë e kurseve të këmbimit, si dhe në tendencat e fundit të sektorit bankar, me një vëmendje të veçantë mbi ndërlikimet që vijnë nga kriza globale financiare.

Në planin rajonal, vlen të theksohet organizimi në muajin maj nga Banka e Shqipërisë i takimit XIX të Klubit të Guvernatorëve të Detit të Zi, Azisë Qendrore dhe Ballkanit ku ndër të ftuarit e nderit ishte dhe Zëvendës-presidenti i Bankës Qendrore Evropiane, z. Lucas Papademos. Ndërkohë, Banka e Shqipërisë mori pjesë edhe në takimin XX të Klubit i cili zhvilloi punimet në muajin shtator në Sarajevë. Gjatë vitit 2008, Banka e Shqipërisë shërbeu si Zëvendëskryetare e këtij Klubi.

Po në planin rajonal gjatë vitit 2008, në vijim të nismës së Bankës së Greqisë, guvernatorët dhe kryetarët e autoriteteve mbikëqyrëse të vendeve të rajonit zhvilluan dy takime, në Athinë dhe Sofje. Takimet u zhvilluan në kuadrin e Memorandumit të përbashkët të Mirëkuptimit, i nënshkruar në Athinë në muajin korrik të vitit 2007, i cili synon rritjen e mëtejshme të bashkëpunimit në fushën e mbikëqyrjes bankare në vendet e Evropës Juglindore, si dhe ruajtjen e stabilitetit financiar në rajon. Memorandumi përcakton fushat dhe termat e bashkëpunimit ndërmjet autoriteteve të mbikëqyrjes bankare, në pajtim edhe me regjimet ekzistuese mbikëqyrëse dhe rregullatore në çdo vend.

Ndërkohë, në muajin maj një delegacion i Bankës Qendrore të Republikës së Kosovës i kryesuar nga Guvernatori z. Hashim Rexhepi zhvilloi një vizitë zyrtare në Bankën e Shqipërisë, gjatë të cilës u vlerësuan jo vetëm marrëdhëniet e shkëlqyera të bashkëpunimit midis dy institucioneve por u shpreh edhe gatishmëria për vazhdimin e këtij bashkëpunimi teknik.

Gjatë vitit 2008, Banka e Italisë, Banka Kombëtare e Austrisë, Banka Kombëtare e Çekisë, Banka Kombëtare e Polonisë dhe Banka Kombëtare e Suedisë kanë qenë ofrueset më të mëdha të asistencës teknike për Bankën e Shqipërisë, kryesisht nëpërmjet organizimit të kurseve e seminareve si dhe

organizimit të vizitave të punës të ekspertëve të huaj pranë Bankës së Shqipërisë. Në të njëjtën kohë, janë intensifikuar marrëdhëniet e bashkëpunimit teknik me bankat qendrore të Bullgarisë dhe Rumanisë, si vende të anëtarësuar vitet e fundit në Sistemin Evropian të Bankave Qendrore. Vazhdimi i bashkëpunimit teknik afatgjatë me Bankën Kombëtare të Suedisë në fushat e hartimit dhe të zbatimit të politikës monetare, operacioneve monetare dhe stabilitetit financiar përbën një tjetër zhvillim të rëndësishëm të vitit 2008.

Si në vitet e kaluara ashtu edhe gjatë vitit 2008, në funksionin e bashkërendimit të asistencës teknike përparësi ishte dhe ofrimi i ekspertizës teknike për Bankën Qendrore të Republikës së Kosovës (BQRK) nga ana e Bankës së Shqipërisë. Kështu, janë realizuar disa vizita pune të delegacioneve të BQRK-së pranë Bankës së Shqipërisë, të përqendruara në fusha si kontrolli i brendshëm, teknologjia e informacionit dhe sistemet e pagesave, mbikëqyrja *off-site*, burimet njerëzore, shërbimi ligjor etj..

6.5 NDRYSHIME NË LEGJISLACIONIN BANKAR GJATË VITIT 2008

Banka e Shqipërisë, si autoriteti përgjegjës për zbatimin e ligjit nr. 9662, datë 18.12.2006 "Për bankat në Republikën e Shqipërisë", ndërmori nismën e hartimit dhe miratimit të ligjit nr. 9974, datë 28.07.2008 "Për kontratën e riblerjes së titujve".

Me hyrjen në fuqi të këtij ligji u finalizuan përpjekjet e Bankës së Shqipërisë për të krijuar infrastrukturën e duhur ligjore për zhvillimin e tregut të marrëveshjeve të riblerjes ndërmjet bankave tregtare, duke kontribuar jo vetëm në rritjen e efektivitetit të transmetimit të politikës monetare, por duke krijuar njëkohësisht mundësinë e përdorimit të këtyre marrëveshjeve si instrumente fleksibël, për të siguruar dhe investuar likuiditet në tregun ndërbankar.

Ndryshim tjetër ligjor i rëndësishëm gjatë vitit 2008 ka qenë dhe miratimi i disa ndryshimeve në Kodin e Procedurës Civile në Republikën e Shqipërisë, që kanë të bëjnë kryesisht me lehtësimin dhe shkurtimin e afateve kohore të procedurave për ekzekutimin e kolateralit të kredive.

Në bazë dhe për zbatim të ligjit nr. 8269, datë 23.12.1997 "Për Bankën e Shqipërisë", i ndryshuar, Banka e Shqipërisë ka hartuar, në kuadër të bashkëpunimit me Agjencinë për Sigurimin e Depozitave, projektligjin "Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr. 8873, datë 29.03.2002 "Për sigurimin e depozitave". Ky projektligj ka për qëllim kryesor përafrimin e kuadrit ligjor në lidhje me skemën e kompensimit të depozitave të siguruara si dhe të kompetencave të Agjencisë, në funksion të hapave të integritit të vendit tonë në Bashkimin Evropian si dhe përmirësimin e kushteve ligjore për funksionimin e shëndoshë të sistemit bankar në Republikën e Shqipërisë.

- *PËRMIRËSIMI I KUADRIT LIGJOR DHE RREGULLATIV NË LIDHJE ME PAGESAT DHE SISTEMET E PAGESAVE*

Një nga objektivat dytësorë të Bankës së Shqipërisë është: “nxitja dhe mbështetja e sistemeve të pagesave”, dhe në funksion të përmbushjes së këtij objektivi detyra kryesore e saj është: “nxitja e funksionimit normal të sistemeve të pagesave”.

Për këtë qëllim, Banka e Shqipërisë në gjashtëmuorin e dytë të vitit 2008, në bashkëpunimin me Fondin Monetar Ndërkombëtar filloi punën për hartim e projektligjit për sistemet e pagesave në Republikën e Shqipërisë, i cili është në proces diskutimi me aktorët e interesuar të fushës. Miratimi i këtij ligji është një detyrim që rrjedh nga MSA dhe Dokumenti i Partneritetit Evropian si dhe nga prioritetet afatmesme të parashikuara në Planin Kombëtar për Zbatimin e MSA.

Në vitet e fundit promovimi dhe mbështetja e zhvillimit të sistemeve të pagesave po merr një rëndësi të veçantë duke u përcaktuar në statutet e bankave qendrore si një nga objektivat dytësorë të rëndësishëm të tyre, krahas stabilitetit financiar. Kjo për vetë faktin se dështimi në mirëfunksionimin e një sistemi pagesash (joeficient) çënon stabilitetin financiar të vendit (pengesa në kryerjen e transfertave; vështirësi në likuiditet; vendosjen në vështirësi financiare të bankave; destabilizim i sistemit financiar; destabilizim i çmimeve), çfarë mund të sjellë edhe çënim të stabilitetit të çmimeve që është objektivi primar i një banke qendrore.

Gjithashtu në kuadrin e masave për reduktimin e parasë fizike në ekonominë shqiptare, Banka e Shqipërisë ka ndërmarrë disa masa rregullative me qëllim modernizimin e sistemeve të pagesave dhe të pagesave në Republikën e Shqipërisë.

- *POLITIKA E MBIKËQYRJES SË SISTEMEVE TË PAGESAVE DHE TË SHLYERJES*

Banka e Shqipërisë, nëpërmjet vendimit nr. 38, datë 11.06.2008 të Këshillit Mbikëqyrës, miratoi dokumentin “Politika e mbikëqyrjes së sistemeve të pagesave dhe të shlyerjes”, nëpërmjet të cilit përcaktohet roli i Bankës së Shqipërisë në fushën e mbikëqyrjes së sistemeve të pagesave; objektivat e mbikëqyrjes së sistemeve të pagesave; parimet dhe standardet e mbikëqyrjes së sistemeve të pagesave dhe të shlyerjes; subjektet që i nënshtrohen mbikëqyrjes nga Banka e Shqipërisë; aktivitetet që kryen Banka e Shqipërisë për të përmbushur objektivat; dhe bashkëpunimin me mbikëqyrjen bankare në tërësi.

- *INSTRUMENTET E PAGESAVE ELEKTRONIKE*

Banka e Shqipërisë, nëpërmjet vendimit nr. 11, datë 06.02.2008 të Këshillit Mbikëqyrës, miratoi rregulloren “Për instrumentet e pagesave elektronike” e cila ka për objekt të saj përcaktimin e standardeve të transparencës ndaj klientit lidhur me kushtet, rregullat dhe procedurat e kryerjes së pagesave nëpërmjet instrumenteve të pagesave elektronike në Republikën e Shqipërisë;

llojeve të instrumenteve të pagesave elektronike, si dhe mënyrës së mbrojtjes dhe raportimit të informacionit gjatë përdorimit të instrumenteve të pagesave elektronike.

Rregullorja ka synuar të adoptojë standardet më të mira, në lidhje me emetimin dhe përdorimin e instrumenteve të pagesave elektronike në përputhje me direktivat dhe rekomandimet e BE-së, si dhe praktikatat më të mira të bankave qendrore.

- *PËRMIRËSIMI I KUADRIT LIGJOR MBI MBIKËQYRJEN E VEPRIMTARIVE FINANCIARE*

Gjatë vitit 2008, Banka e Shqipërisë, pas konstatimit të paqartësive ligjore të vërejtura gjatë zbatimit të ligjit nr. 9396, datë 12.5.2005 "Për qiranë financiare", i ndryshuar dhe ligjit nr. 9630, datë 30.10.2006 "Për faktoringun", i ndryshuar, në lidhje me rregullimin e çështjes së mbikëqyrjes së veprimtarisë së qirasë financiare dhe faktoringut nga subjektet e parashikuara në këto dy ligje, propozoi ndryshimet përkatëse të cilat tashmë kanë hyrë në fuqi pas miratimit nga Kuvendi i Shqipërisë.

Ndryshimet në këto dy ligje synojnë të përmirësojnë kuadrin ligjor sa i përket përfshirjes së subjekteve tregtare të krijuara me objekt të vetëm ushtrimit e veprimtarisë së qirasë financiare ose të faktoringut, nën autoritetin mbikëqyrës së Bankës së Shqipërisë, duke evituar në këtë mënyrë një situatë ligjore që në të ardhmen mund të përbënte rrezik për stabilitetin financiar por edhe mundësi për abuzim të këtyre shoqërive për qëllime të paligjshme.

- *NDRYSHIMI I KUADRIT RREGULLATOR ME HYRJEN NË FUQI TË LIGJIT "PËR BANKAT NË REPUBLIKËN E SHQIPËRISË"*

Banka e Shqipërisë gjatë vitit 2008 vijoi procesin e rishikimit të kuadrit rregullator (akteve nënligjore) ekzistues në fushën e mbikëqyrjes, me qëllim përshtatjen e tij me kërkesat e ligjit të ri "Për bankat në Republikën e Shqipërisë" i cili hyri në fuqi në 01.06.2007, si dhe përafrimin e mëtejshëm të legjisllacionit me *Acquis Communautaire* në këtë fushë, në përputhje me angazhimet e ndërmarra në Marrëveshjen e Stabilizim Asociimit.

Gjatë vitit 2008, Banka e Shqipërisë miratoi rregulloren "Për sistemin e kontrollit të brendshëm në bankat dhe degët e bankave të huaja". Rregullorja fokuson procesin dhe sistemin e kontrollit të brendshëm në bankat dhe degët e bankave të huaja, si pjesë e rëndësishme e qeverisjes së përgjegjshme të bankave. Kjo parasheh kërkesat dhe rregullat për organizimin e kontrollit të brendshëm të zbatueshëm nga subjektet e kësaj rregulloreje. Ajo përfshin disa kritere bazë që synojnë promovimin e një sistemi të mjaftueshëm të kontrollit të brendshëm, si faktor kryesor në drejtimin dhe administrimin e bankave.

Këshilli Mbikëqyrës miratoi rregulloret "Mbi transparencën për produktet dhe shërbimet bankare e financiare" dhe "Për kërkesat minimale të publikimit të informacionit nga bankat dhe degët e bankave të huaja". Rregulloret janë harmonizim i kërkesave të reja të ligjit "Për bankat në Republikën e Shqipërisë"

lidhur me transparencën e bankave në tërësinë e produkteve dhe shërbimeve, që ofrojnë për klientelën dhe publikun në tërësi dhe forcimin e disiplinës së tregut, lidhur me rritjen e kërkesave për publikimin e informacionit mbi gjendjen financiare dhe profilin e rrezikut të bankave dhe degëve të bankave të huaja etj..

Rregullorja “Për kërkesat minimale të publikimit të informacionit nga bankat dhe degët e bankave të huaja” u hartua në mbështetje dhe zbatim të kërkesave të ligjit “Për bankat në Republikën e Shqipërisë” dhe të kërkesave të shtyllës së tretë – Disiplina e Tregut, të Marrëveshjes së Re të Kapitalit (Basel II) të Komitetit të Baselit. Ajo parashtron kryesisht kërkesat rregullatore të autoritetit mbikëqyrës, për publikimin e informacionit nga bankat dhe degët e bankave të huaja për publikun dhe pjesëmarrësit e tregut.

Gjithashtu u miratuan disa ndryshime në rregulloret “Për administrimin e rrezikut të kredisë”; “Për raportin e mjaftueshmërisë së kapitalit” dhe “Për administrimin e rrezikut në veprimtarinë e degëve të bankave të huaja”. Këto ndryshime lidhen me administrimin e rrezikut të kredisë dhe janë plotësim në vazhdimësi i forcimit të masave të ndërmarra nga autoriteti mbikëqyrës për minimizimin e rrezikut nga kredidhënia e bankave të sistemit. Rregulloret parashikojnë kryesisht masa të veçanta për monitorimin e rrezikut nga kredidhënia në monedhë të huaj ose të indeksuar me kurs këmbimi, e cila mund të shfaqë rrezik kryesisht në rastet kur kredimarrësit gjenerojnë të ardhura në monedhë vendase.

Miratimi i rregullores “Për kushtet minimale teknike dhe të sigurisë të mjediseve në të cilat kryhen veprimtaritë bankare dhe financiare”, përcakton në mënyrë të hollësishme kushtet teknike dhe të sigurisë në zonën e sportelit dhe për administrimin e vlerave monetare, kërkesat për mbrojtjen me personel të ambienteve dhe kërkesat për transportin dhe shoqërimin e vlerave monetare fizike, bazuar në ligjin “Për shërbimin e ruajtjes dhe të sigurisë fizike”, si dhe përcakton disa kërkesa të reja shtesë për kushtet teknike dhe të sigurisë për zyrat e këmbimit valutor dhe subjektet financiare jobanka.

SHËNIME

¹ Vlera e PBB-së marrë nga “IMF Country Report – February 2009”.

² INSTAT – Numri i popullsisë, Janar 2008.

³ Në datën 31 dhjetor 2008 (referuar faqes zyrtare të FMN-së), kursi zyrtar i sdr-së me dollarin amerikan dhe euron ishte: 1 sdr = 1.540270 usd, 1 sdr = 1.106750 euro.

	Fq.
<i>FJALA E GUVERNATORIT</i>	11
<i>KAPITULLI I. ZHVILLIMET NË EKONOMITË DHE TREGJET E HUAJA</i>	1 15
<i>KAPITULLI II. EKONOMIA SHQIPTARE</i>	2 27
<i>KAPITULLI III. ZHVILLIMET MONETARE DHE TREGJET FINANCIARE</i>	3 67
<i>KAPITULLI IV. INSTRUMENTET E POLITIKËS MONETARE DHE ADMINISTRIMI I REZERVËS VALUTORE</i>	4 93
<i>KAPITULLI V. STABILITETI FINANCIAR DHE MBIKËQYRJA BANKARE</i>	5 107
<i>KAPITULLI VI. AKTIVITETE TË TJERA TË BANKËS SË SHQIPËRISË</i>	6 129
<i>KAPITULLI VII. RAPORTI I AUDITUESVE TË PAVARUR DHE PASQYRAT FINANCIARE MË DHE PËR VITIN QË PËRFUNDON MË 31 DHJETOR 2008</i>	7 155

